
Тема 3

З історії політичної думки в Україні

належить до гуманістичної традиції Відродження чи його вчення заперечує самі принципи гуманізму?

План

1. Політична думка Київської Русі.
2. Політичні концепції в Україні в умовах наступу шляхетської Польщі.
3. Політична думка в Україні XVI-XVIII століть.
4. Проблеми демократії, держави та політичних відносин у суспільній думці України другої половини XIX століття.
5. Політична думка початку XX століття в Україні про національне відродження і державність.

Теми рефератів

1. З історії політичної думки Київської Русі.
2. Політична думка в Україні в умовах наступу шляхетської Польщі.
3. Проблеми державно-політичного устрою в Конституції П.Орлика.
4. Політичні погляди просвітників про суспільство і державу.

-
5. Питання державно-політичного устрою в діяльності Кирило-Мефодіївського товариства.
 6. Політичні погляди Т.Г.Шевченка.
 7. Розвиток української політології в міжвоєнний та післявоєнний період.
 8. Основні напрями української політичної думки та науки.
 9. Політичні і правові ідеї козацько-гетьманської доби.

Основні категорії та поняття

Народовці · націоналізм · слов'янофільство.

Методичні рекомендації

1. Висвітлюючи **перше питання** плану, увагу потрібно зосередити на тому, що перші політичні утворення східних слов'ян виникали в V-VII ст., які в подальшому в II половині VIII століття привели до виникнення держави Київської Русі. Теоретична думка у Давній Русі спрямовувалась на розв'язання питань у сфері політики і соціології, релігії та моралі.

У суспільно-політичній думці Київської Русі того періоду висувалися ідеї об'єднання удільних князівств навколо престолу великого київського князя. З'являються твори, де робляться спроби обґрунтувати ці ідеї – "Слово про закон і благодать". Соціологічними та суспільно-політичними ідеями були пройняті і літописи "Повість минулих літ", "Повчання Володимира Мономаха своїм дітям", "Слово о полку Ігоревім".

Зупинитись потрібно і на політичній діяльності Данила Галицького, діяльність якого наповнена утвердженням української державності. Його настанови про необхідність збереження влади виявилися в дійовій дипломатичній тактиці щодо Батия і в орієнтації на об'єднання Європи в боротьбі з татарською навалюю.

2. Розглядаючи **друге запитання** слід показати, що в історії суспільно-політичної боротьби в Україні період, який обіймав кінець XVI – початок XVII ст., характеризувався розвитком прогресивного ідейно-політичного руху, пов'язаного з соціально-економічним життям і визвольною боротьбою українського народу. В ту добу посилювався наступ на його права з боку польських магнатів.

Показати, що визначне місце у розвитку суспільно-політичної думки в Україні кінця XII – початку XVII ст. посідав І.Вишенський – визначний мислитель, гуманіст і демократ, що за своїм історичним значенням належав до тих діячів, які "своїм гарячим і чудово – красним словом будили наш народ зо сну, підіймали його до свідомості своєї людської і народної гідності".

3. Вивчаючи **третє запитання**, потрібно зупинитись перш з все на вкладі Києво-Могилянської Академії у формування світосприймання, розуміння та осмислення суспільного життя. З діяльністю Академії була безпосередньо

пов'язана українська культура XVII – XVIII ст., суттєва якісна надбудова соціального суспільства, що сприяла утвердженню політичних соціально-економічних і культурних цінностей. Коротко слід зупинитись на діяльності та вкладі викладачів Академії в розвиток політичної думки того періоду.

Далі потрібно перейти до того, що українська державна ідея, пройнята демократизмом і свободолобністю, зазвучала в юридичному оформленні – конституції Пилипа Орлика. Наступні історичні події були відчайдушними спробами українського народу досягнути заповітний ідеал, який, дійшовши до нашого часу, збуджує широкі маси до активності, до дії і боротьби, вселяючи надію, віру у своє майбуття, у свої сили, в успіх великої справи.

Слід показати, що в цей період важливу роль у розвитку суспільно-політичної думки в Україні зіграв козак С.Климовський.

Далі треба розглянути вчення просвітників про суспільство і державу, виходячи з того, що просвітницька філософія відображала зрушення в суспільно-політичному та економічному житті суспільства загалом. Охарактеризувати наукову діяльність просвітників Я.Козельського, В.Каразіна, П.Лодія і інших.

Розповісти про діяльність Кирило-Мефодіївського товариства в подальшому розвитку суспільно-політичної думки України.

4. Висвітлюючи **четверте запитання**, увагу потрібно зосередити на тому, що визначне місце в цей період посідала творчість М.Драгоманова, основу суспільно-політичних та державних поглядів становила автономно-федеративна концепція. Далі потрібно зупинитись на діяльності С.Подолинського, І.Франка, М.Грушевського, їх поглядах на державу, її роль, місце і функції в суспільному житті.

5. Розгляд **останнього запитання** акцентує увагу на тому, що політична думка в Україні на початку XX століття відображала перехід українського національно-визвольного руху із стадії культурного українофільства до організованої роботи в масах. Слід коротко зупинитись на поглядах Міхновського, зокрема його праці "Самостійна Україна", показати, що у 20-ті роки розвиток політичної думки в Україні пов'язувався насамперед з іменами В.Липинського, Д.Донцова, М.Хвильового, В.Винниченка. Підсумовуючи висвітлення питання, слід сказати, що представники різних, іноді протилежних напрямів, із принципово відмінних ідеологічних засад, і з часом, під впливом свого бачення реальних процесів у житті України, вже в перші десятиріччя XX століття дедалі більше схилялися до висновку: державна самостійність, утвердження політично суверенної України є вирішальним і єдино можливим чинником національного відродження її народу. Але з відомих причин це не відбулось.

Література

- Брайчевський М. Походження Русі. – К., 1968.
- Винниченко В. Відродження нації. – К., 1990.
- Грушевський М. Історія України-Русі. – К., 1991. – Т. 1.
- Дві концепції української політичної думки: В'ячеслав Липинський – Дмитро Донцов. – Л., 1983.
- Драгоманов М. Шевченко, українофіли і соціалізм. – К., 1990.
- Костомаров Н. Книга биття українського народу. – К., 1921.
- Нічик В.М., Литвинов В.Д., Сиратій Я.М. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні. – К., 1990.
- Подолинський С. Соціалізм, нігізм та тероризм. – Т., 1992.
- Полтава П. Концепції самостійної України і основи тенденції політичного розвитку сучасного світу. – К., 1997.
- Січинський В. Чужинці про Україну. – Львів, 1991.
- Франко І. Чого ми вимагаємо. – Т. 44. – Кн. 1.
- Підручники з політології.

Запитання до дискусії

1. Київська Русь: монархія чи імперія? Яка ваша думка?
2. Проблеми держави та державного устрою в Конституції П. Орлика.
3. Виникнення політичних партій в Україні в кінці ХІХ – початку ХХ століття. Як в їх програмних документах відображались питання